

Animace

Práce s mládeží - nedirektivní přístupy

Obsah prezentace:

- ▶ Animace
- ▶ Informal education
- ▶ Zásady sociálně pedagogické práce s mládeží

Pojem „animace“

- ▶ Slovo převzaté z románských jazyků (fr., it.)
- ▶ Původní význam slova odvozený z lat. **anima** (duše).
- ▶ **Animovat** = „oduševňovat“, tzn. „dávat duši“, „dávat život“
- ▶ Původ - biblické pojetí (dle Gn 2,7):
Bůh **vdechuje** člověku v chřípí „dech života“ (hebr. *nišmat chajjim*) a tak se stává člověk živou bytostí (*nefeš ruáh*)

Duch nebo dech?

- ▶ *Co znamená slovo **duch** (spiritus, pneuma)?*
- ▶ Nejen v češtině, ale i v řadě jiných jazyků, je toto slovo odvozeno od slova *dech*
- ▶ spiritus - spiro = dýchám
- ▶ pneuma = dech, duch
- ▶ ruach = dech, duch
- ▶ Duch je něco, co je vdechnuté a samo dýchá, je tedy nositelem života.

Atmosféra ve skupině

základní prvek animace

3 aspekty atmosféry ve skupině

(podle Limbose):

- ▶ **aspekt materiální** („klíma“) tvoří místo, prostor, jeho vybavení a vzhled, jídlo, pohodlí, teplo, světlo, větrání, akustika
- ▶ **aspekt sociálně-psychologický** („nálada“) je podmíněn vzájemným přijetím, otevřeností, porozuměním, důvěrou, tolerancí, upřímností, vřelostí, přátelstvím, legrací, svobodou, jistotou a solidaritou.
- ▶ **aspekt pedagogický** („duch“) vytvářejí cíle, hodnoty, myšlenky, ideály a společenský kontext.

Animace - základní myšlenka

Animace se vztahuje

- ▶ **k osobní dimenzi**, která v sobě zahrnuje stránku aktivní i reflexivní, přičemž obojí je trvale zaměřené na hledání a vytváření osobní identity;
- ▶ **k mezilidským vztahům**, kde se vytváří prostor pro vzájemnou otevřenost v rámci malé skupiny;
- ▶ **k vnějšímu světu**, v němž se mohou členové skupiny uplatnit a který mohou současně aktivně ovlivňovat.

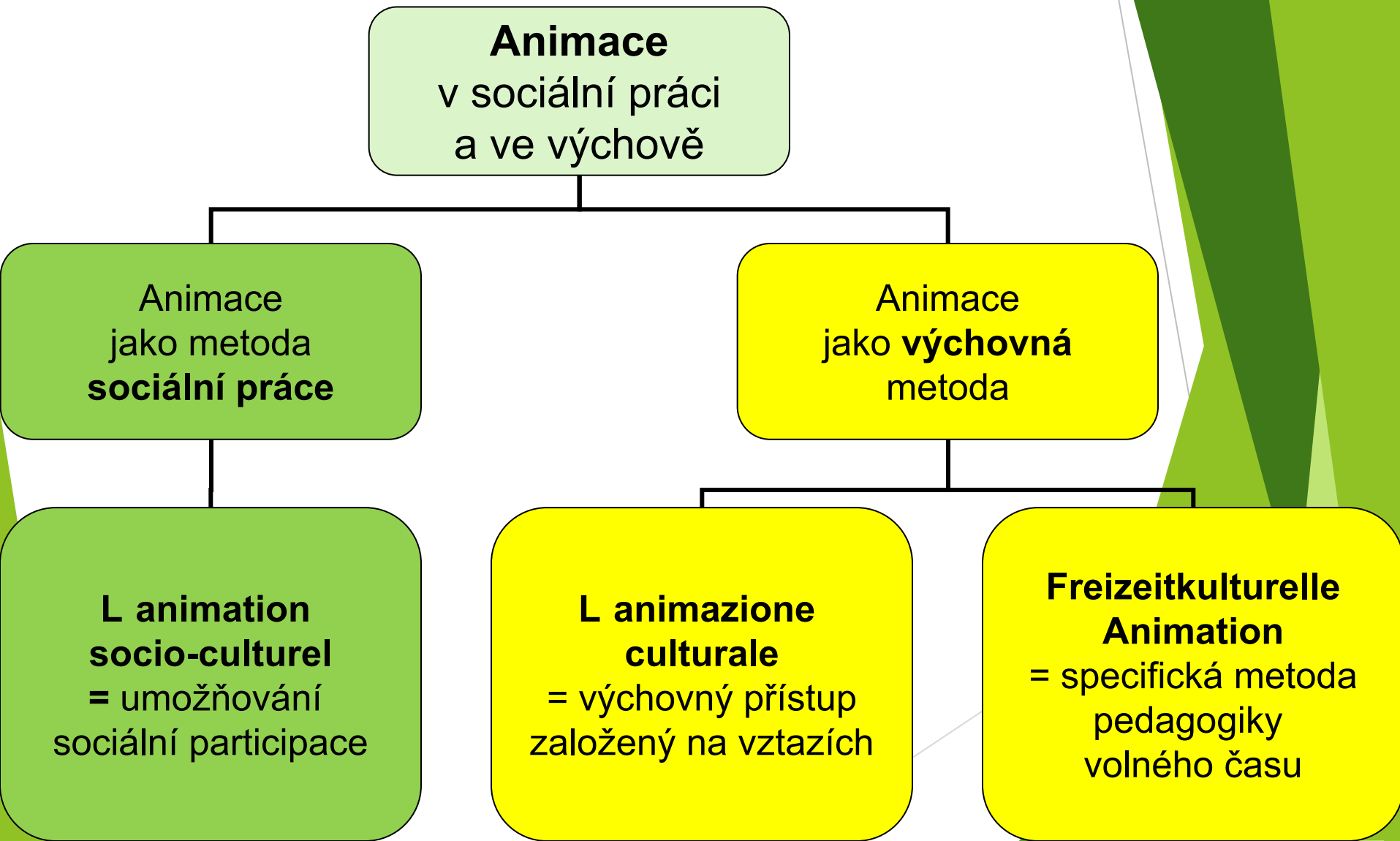
Animátor

- ▶ Animátor pomáhá *objevovat a rozvíjet kreativní a inovativní potenciál*
- ▶ Animátor - vychovatel také *usměrňuje*,
- ▶ Animateur je člověk, který vnáší nadšení a motivaci
- ▶ Enabler je člověk, který svou intervencí umožňuje realizaci podnětů členů skupiny

Modely animace od 50. let 20. stol.

- ▶ Divadelní animace
- ▶ Motivace zábavy (turistická střediska)
- ▶ Využití animačních technik v komunikaci
- ▶ Sociální animace
- ▶ Sociálně-kulturní animace
- ▶ Kulturní animace

Rozdělení animace

Sociálně kulturní animace

- ▶ Animace jako práce s komunitou „utlačovaných“ = objevení života, který v těchto lidech dříme,
= objevení kreativního potenciálu, který může být osvobozen a vydávat plody
- ▶ Animace jako výchovné doprovázení
 - ▶ počítá s tím, že tento potenciál nejen probudí, ale také pomůže rozvinout a usměrnit
(v kontextu kultury, do níž mladí lidé vrůstají).

Pedagogika utlačovaných

Paulo Freire (1921-1997)

- ▶ brazilský pedagog
- ▶ hlavní dílo: Pedagogika utlačovaných
- ▶ kritizoval nedostatek participace žáků na rozhodování o obsahu a způsobu vzdělávání
- ▶ problém: nerovnost

Jeho cíle:

- ▶ „nastartovat“ kritické myšlení (conscientisation); politický rozměr
- ▶ navázat partnerské vztahy mezi učitelem a žákem (soc. pracovníkem a klientem)
- ▶ rozvinout potlačený potenciál (animace)
- ▶ neexistuje neutrální výchova: „Když zkusíme být neutrální, podporujeme dominantní ideologii“
- ▶ osvobození nikoliv „domestikace“

O co Freire usiloval?

- ▶ „nastartovat“ kritické myšlení (conscientisation); politický rozměr
- ▶ navázat partnerské vztahy mezi učitelem a žákem (soc. pracovníkem a klientem)
- ▶ rozvinout potlačený potenciál (animace)
- ▶ neexistuje neutrální výchova: „Když zkusíme být neutrální, podporujeme dominantní ideologii“
- ▶ osvobození nikoliv „domestikace“

Divadlo utlačovaných

Agusto Boal (1931 - 2009)

- ▶ brazilský režisér
- ▶ Divadlo utlačovaných: aktéry jsou všichni přítomní, i diváci
- ▶ workshopy s lidmi na ulici: kdo první přijde na to, že je to divadlo? (neviditelné divadlo)

Průběh workshopů A. Boala:

- ▶ 2 dny: rozhovor o politických a ekonomických otázkách
- ▶ 2 dny: příprava představení - cvičení a hry
- ▶ 1 den: neviditelné divadlo
- ▶ poslední den: veřejná produkce

Sociálně kulturní animace

- ▶ ekvivalent ke „komunitní práci“ s důrazem na funkci animátora
- ▶ *poskytuje účastníkům prostor k prožití zkušeností, při nichž dosáhnou vyšší úrovně seberealizace a sebevyjádření a zažijí pocit skupinové sounáležitosti (Smith, 1999)*
- ▶ **pomoci lidem uvolnit jejich „skrytý potenciál“ a rozvíjet schopnost *artikulovat své názory***
- ▶ Pojmová různost:
 - ▶ USA, GB: community work, social animation
 - ▶ Francie: l'animation socioculturel
 - ▶ Švýcarsko: soziokulturelle Animation

Sociálně kulturní animace

- ▶ Sociálně-kulturní animace je formou „community development“
- ▶ Podle Zprávy Evropské kulturní fundace (1973) je animace „stimulace duševního, fyzického a citového života lidí v prostředí, které účastníkům umožňuje, aby se více realizovali a projeví ve skupině“
- ▶ Vliv Freireho a Boala: animace jako forma sociální práce, která se zaměřuje na uvědomění si a rozvoj latentních možností jednotlivců, skupin a komunit.

Role animátora v sociální práci

- ▶ **Concepteur** - pracovník vytvářející koncepci práce se skupinou / s komunitou, a to na základě analýzy její situace;
- ▶ **Mediateur** - pracovník podporující informovanost, kreativitu, komunikaci a porozumění na všech úrovních: mezi jednotlivci, ve skupině, i mezi sociálními partnery, kteří jsou účastníky animačního procesu.
- ▶ **Organisateur** - pracovník, který provádí strategické i operační plánování (střednědobé i krátkodobé) a hledá finanční prostředky (včetně PR); vytváří tým specializovaných i dobrovolných spolupracovníků a koordinuje jejich práci

Pedagogická animace

Animace
jako výchovná metoda

**I animazione
culturale**

**výchovný přístup vycházející
z filozofické antropologie**

**Freizeitkulturelle
Animation**

**aplikace animace
v pedagogice volného času**

Animace volnočasové kultury

- Metoda zaměřená na povzbuzení, motivaci a empowerment:
 - Objevení individuálních schopností
 - Rozvoj sociálně kulturní iniciativy
 - Motivace skupinové komunikace a pomoci
 - Povzbuzení k „relativně autonomnímu“ jednání

Animace volnočasové kultury

Funkce

- informace,
- rada,
- motivace

Cíle

- ▶ Objevení individuálních schopností
- ▶ Rozvoj sociálně kulturní iniciativy
- ▶ Motivace skupinové komunikace a pomoci
- ▶ Povzbuzení k „relativně autonomnímu“ jednání

Postup animačního procesu podle Opaschowského

- ▶ Vyjít vstříc
- ▶ Oslovit - být ochotný ke kontaktu
- ▶ Odbourat komunikační překážky
- ▶ Povzbudit, motivovat
- ▶ Dávat impulsy, přicházet s nápady
- ▶ Podněcovat, být na začátku akce

Informal Education

Ústřední role pedagoga: „Informální pedagog“ vytváří atmosféru dialogu a je vnímavý k situaci mladých lidí, tzn.

- 1) vytváří a podporuje „forked road situations“
- 2) řídí se třemi principy: be with - be open - go with the flow
- 3) předává znalosti, schopnosti a ctnosti, které jsou předpokladem politické participace
- 4) realizuje procesní kurikulum
- 5) jeho metodou je „learning by doing“
- 6) provádí pravidelně sebereflexi a sebehodnocení
- 7) má jasné pořadí hodnot

Zásady sociálně-pedagogické

práce s neorganizovanou

mládeží

1. Doprovázet v autonomním vytváření vlastního života
2. Vycházet z aktuální osobní situace mladého člověka
3. Rozvíjet kritické myšlení
4. Vytvářet podmínky k budování silné vnitřní identity
5. Pracovat na základě profesionálního pomáhajícího vztahu
6. Pracovat se skupinou a její dynamikou
7. Poskytnout mládeži prostor k interakci se společnostmi
8. Umožnit získat volnočasovou kompetenci

Doprovázet v autonomním vytváření vlastního života

- ▶ Individualizace = každý je režisérem vlastního života
- ▶ Doprovázení = *Hilfe zur Selbsthilfe*
- ▶ Autonomie = rostoucí nezávislost na rodičích, ale také na vlivu referenční skupiny, reklamy a dobových trendů
- ▶ Autonomie je vždy relativní. Svoboda neznamena život bez závazků.

Vycházet z aktuální osobní situace mladého člověka

- ▶ Východisko: detailní životní analýza situace mladého člověka, z níž pak vycházejí požadavky, cíle a úkoly
- ▶ Předpoklad (viz inf. education): be with
- ▶ Otázka pedagoga: Čím můžeme přispět k osobnostnímu růstu a rozvoji tohoto mladého člověka?
- ▶ Pomoc k vytvoření „životního projektu“

Rozvoj kritického myšlení

- ▶ Rozvoj kritického myšlení = učit se rozlišovat (pravé od falešného)
- ▶ Rozvoj morálního úsudku (Kohlberg)
- ▶ Soustředit se na existenciální otázky:
 - ▶ Kdo jsem?
 - ▶ Jaké vztahy chci mít s ostatními lidmi?
 - ▶ V jaké společnosti chci žít?
- ▶ Předpoklady pedagoga:
 - ▶ Kritické myšlení a autentický vztah

Budování silné vnitřní identity

- ▶ Mladý člověk je již od mládí stavěn před úkol zvládat více identit. Chová se jinak v různých rolích.
- ▶ „Identita přestupní stanice“, kdy chování je úzce spojené s právě hranou rolí, vyvolává otázky a nároky:
 - ▶ Otázky: Kdo opravdu jsem? Jaké je moje pravé já?
 - ▶ Nároky: zvládnout tzv. multiidentitu na základě stabilního obrazu intrapersonální identity, která je tvořena vědomím totožnosti sebe sama: „Já jsem zde, a takový/á tady budu i zítra.“
 - ▶ Kerry Young: Self-image - Self esteem
 - ▶ Konfrontace s náboženskými a kulturními kořeny

Profesionální pomáhající vztah

- ▶ Vytváření identity je celoživotní úkol, v němž hrají významnou roli tzv. „significant others“
- ▶ Kdo jsou „significant others“ v mém životě? (Podnět k rozhovoru ve skupině)
- ▶ Může být sociální pedagog „significant other“?
- ▶ Má být sociální pedagog „significant other“?

Práce se skupinou a její dynamikou

- ▶ Role sociálního pedagoga je zde v práci „sociálního architekta“, který přiměřeně ovlivňuje skupinové procesy a buduje atmosféru prostředí (Robertson)
- ▶ Předpoklady:
 - ▶ znalost rolí a vztahů ve skupině (sociogram)
 - ▶ znalost pravidel vývoje skupiny
 - ▶ ovládání metod zaměřených na změnu obrazu skupiny, jako např. metoda systemické konstelace

Interakce skupiny mládeže se společností

- ▶ Umožnit „přivlastnění sociálního prostoru“, ale přitom zůstat v komunikaci s vnějším prostředím (obcí, komunitou)
- ▶ Kompenzace formální výchovy výchovou neformální a informální, aby nebyla škola jediným místem participace
- ▶ Participace na životě obce, kraje, státu („strukturovaný dialog s mládeží“)